

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
Історичний факультет
Кафедра історії та етнології України

Борисенківські ЧИТАННЯ

Збірник тез II Всеукраїнської наукової
конференції
м. Київ, 22 листопада 2024 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

Історичний факультет

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

Факультет історії, бізнес-освіти та права

ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Історичний факультет

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

Факультет історії і міжнародних відносин

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

Історичний факультет

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Факультет національної безпеки, права

та міжнародних відносин

ЗБІРНИК ТЕЗ

II Всеукраїнської наукової конференції

«БОРИСЕНКІВСЬКІ ЧИТАННЯ»

22 листопада 2024 року

м. Київ

Київ – 2024

УДК 94(477+100)+37.016:94]:005.745

Б82

«Борисенківські читання»: Збірник тез II Всеукраїнської наукової конференції (Київ, 22 листопада 2024 року). Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. 284 с.

Матеріали конференції містять тези доповідей учасників II Всеукраїнської наукової конференції «Борисенківські читання». Тематика конференції охоплює дослідження з актуальних проблем історії України та етнології, всесвітньої історії та міжнародних відносин, а також методики та методології історії.

Збірник призначений для широкого кола науковців, студентів, аспірантів, викладачів та усіх, хто цікавиться історією.

*Рекомендовано до друку Вчено радою історичного факультету
імені Михайла Драгоманова
(протокол № 5, від 18 грудня 2024 р.)*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Мелещенко Т.В. – кандидат історичних наук, професорка

Візер С.О. – кандидат історичних наук, доцентка

Телегуз І.О. – кандидат історичних наук, доцентка

Перепелюк О.М. – доктор філософії (історія та археологія), доцентка

Бакка Т.В. – кандидат педагогічних наук, доцентка

Упорядники:

Візер С.О. – кандидат історичних наук, доцентка

Телегуз І.О. – кандидат історичних наук, доцентка

Технічне оформлення:

Похиль С.С.

Рецензенти:

Щербак В.О. – доктор історичних наук, професор

Дробот І.І. – доктор історичних наук, професор

Тези подано в авторській редакції, автори матеріалів несуть відповідальність за подану інформацію, достовірність наведених фактів та посилань у текстах. Точки зору авторів публікацій можуть не збігатися з поглядами редакційної колегії.

© Український державний університет
імені Михайла Драгоманова, 2024

6. Shuster S., Bergengruen V. Inside the Ukrainian Counterstrike That Turned the Tide of the War. Інтерв'ю журналу TIME. 2022. URL:https://time.com/6216213/ukraine-military-valeriy-zaluzhny/?utm_source=twitter&utm_medium=social&utm_campaign=editorial&utm_term=world_ukraine&linkId=183047256 (дата звернення: 12.11.2024)].

ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 2014-2024 РР. НА ФОРМУВАННЯ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ

*Коляда Ігор,
доктор історичних наук, професор
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
Цейгер Ігор,
здобувач вищої освіти II курсу магістратури
Історичного факультету
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
м. Київ*

Анотація. У студії висвітлено роль та вплив політико-соціальних подій та явищ на формування нових мовних тенденцій, зокрема повномасштабного вторгнення російських військ у лютому 2022 р. в Україну; розкрито зміни у молодіжному середовищі, для якого завжди була властива деяка жаргонізація мови у побутовому спілкуванні.

Ключові слова: російсько-українська війна, лексичні конструкції, жаргонізація, молодіжний сленг.

Будь-яка мова є динамічною системою, що постійно змінюється і еволюціонує під впливом соціальних, культурних та технологічних змін. Ці зміни можуть бути обумовлені низкою різних факторів: природною мінливістю у зв'язку з процесом технологічним прогресом, контактами між різними мовами і запозичення окремих слів або граматичних конструкцій, усе більшим поширенням масової культури серед широких верств населення тощо. Однак у надзвичайно швидкому і динамічному сучасному світі неабияку роль на формування нових мовних тенденцій є політико-соціальні події та явища. Природні катаклізми, міжконфесійні конфлікти, війни. Розпочата РФ у 2014 р. війна проти України, а особливо повномасштабне вторгнення російських військ взимку 2022 р. не могли не позначитись на формуванні та подальшому розвитку особливих конструкцій та тенденцій в українській мові.

Особливо помітні ці зміни серед молоді, для котрої завжди була властива деяка жаргонізація мови у побутовому спілкуванні. Так, за деякими підрахунками, ступінь жаргонізації мови серед підлітків складає 50% для хлопців і 33% для дівчат, що є вкрай немалими показниками [3]. Варто зазначити, що дослідження тематики сленгу, хоч і пошавились в останнє десятиліття, усе ж традиційно відставало від інших досліджень в галузі лінгвістики і мовознавства, оскільки мала місце стереотипізована негативна конотація даного явища. Однак безперечним залишається той факт, що молодіжний сленг відображає цінності, інтереси та певним чином демонструє спосіб мислення молодого покоління, а тому його дослідження, аналіз, впровадження його елементів у процес комунікації та навчання молоді є вкрай важливим.

Демаркація терміну «сленг» та його характеристика також є неоднозначним питанням. «Великий тлумачний словник сучасної української мови» дає таке визначення цього терміну: «Сленг – це розмовний варіант професіонального мовлення, жаргон; жаргонні слова або вирази, характерні для мовлення людей певних професій або соціальних прошарків, які, проникаючи в літературну мову, набувають помітного емоційно-експресивного забарвлення» [1]. А. Загнітко у «Словнику сучасної лінгвістики: поняття і терміни» трактує це поняття так: «Сленг – жаргон, що використовується у відкритих соціальних групах для демонстрації належності до групи; слова та вислови в англійській усній мові, які вживають люди певних вікових, професійних, соціальних прошарків» [3]. У свою чергу методист Л. Заводна надає своє визначення, за котрим: «Сленг – це різновид розмовної мови, яку суспільство оцінює як підкреслено неофіційну і яка характеризується динамічною зміною лексичного складу, що поповнюється за рахунок аргі, жаргонізмів, вульгаризмів, неологізмів» [2].

Серед української молоді «попитом» користується ціла низка сленгових слів, котрі мають різне походження і значення. Так, ціла група подібних лексичних конструкцій – є наслідком розвитку техніки та інформаційного середовища, комп'ютеризації населення та вільного доступу до мережі Інтернет. Серед найвідоміших: «глюк» – збій в роботі програми або девайсу, «дрова» – драйвери, «прога» - програма, «постити» – викладати в інтернет медіаконтент тощо.

Дослідник Ф. Очеретний наводить власну класифікацію молодіжного сленгу. Так, він виділяє 3 окремі групи. До першої належать слова, котрі несуть метафоричний характер і називають предмет, водночас надаючи йому певну конотацію. Так, «торба» – кінець, закінчення чогось, «дятел» – нерозумна, вузьколоба людина, тощо. До другої групи належить лексика, котра

характеризується наявністю зменшено-пестливого значення, або ж скорочення звичних слів. «Тралік» – тролейбус, «універ» – університет, «магаз» – магазин. Третю групу складає сленг, котрий інтенсифікує якусь дію чи поняття. Вживання слова «задрати» замість звичного «наскучити» гіперболізує значення слова і надає йому емоційного забарвлення [4].

Однак на наш погляд особливої уваги заслуговує сленг, що утворився в період Російсько-української війни 2014-2022 рр. Варто зазначити, що деякі з наведених нижче сленгових слів мали певний вжиток і до війни, оскільки розвиток телекомунікаційних технологій і щоденне використання різноманітних пристроїв і гаджетів, особливо серед молоді, розмиває деякі галузеві рамки. Так, скажімо, використання тематики війни в різноманітних комп'ютерних іграх призвело до непересічного застосування ними сленгу на кшталт «арта» (у значенні артилерія), «мінусувати» (нейтралізувати противника) тощо. Однак цілком закономірно, що з початком війни вказані тенденції набули якісно і кількісно іншого масштабу.

Унаочнення військових дій, особиста поінформованість переважної більшості українського суспільства щодо загальної специфіки ведення бойових дій неабияк вплинули на формування мовлення сучасної молоді. До «цивільної» мови проникає усе більше слів та термінів суто військової специфіки, однак у вустах молоді ці терміни знаходять власне оформлення у вигляді сленгу. Серед найбільш поширених можна виділити наступні: «забайрактарити» – знищити або нанести удар по позиції супротивника бойовим дроном; «мопед» – дрон іранського виробництва, котрий нерозбірливо використовується РФ у великих масштабах; «передок» – передня лінія фронту, безпосередній театр воєнних дій; «посадка» – облаштована позиція військового з'єднання; «приліт» – влучання ракети або снаряду по певному об'єкту.

Окрім власне воєнного сленгу непересічним є використання слів, котрі носять яскраво забарвлене емоційне значення. Доречно звернути увагу на те, що такі сленгові конструкції тісно переплітаються з величезною кількістю мемів, створених під час війни. «Рашисти», «русня», «орки» – стали типовими назвами російських військових, що здійснили вторгнення на територію України. Зневажливе «чмобік» – глузує над вкрай погано оснащеними та озброєними мобілізованими в армії РФ. Слова та словосполучення «аналогів нема», «за три дні», «один народ» призвані висміювати типові наративи російської пропаганди.

Цікавою є прив'язка деяких сленгових конструкцій до конкретного географічного місця. Так «Чорнобаївка» стала символізувати нездатність до аналізу помилок та повторення їх із раз у раз і відсилає нас до сюжету з десятками випадків розміщення росіянами військової техніки на

Чорнобаївському аеродромі на Херсонщині, навіть після неодноразового враження її Силами оборони України.

Політичний вимір теж не залишився обділеним. Так, деякі політики своїми діями породили цілу низку сленгових слів. «макронити» або «шольцити» - означає виражати стурбованість при відсутності конкретних дій та вчинків. А прізвище экс помічника голови офісу президента О. Арестовича стало сленговим саме по собі, як і його відомі «2-3 тижні».

Отже, сучасний молодіжний сленг – це динамічний і багатогранний феномен, який відображає соціальні, культурні та технологічні зміни в суспільстві. Він виконує важливі комунікативні функції, сприяє формуванню ідентичності молоді та є цікавим об'єктом для лінгвістичних досліджень, особливо в контексті актуальних політичних, військових та соціокультурних подій та явищ, наприклад – Російсько-української війни 2022-2024 рр.

Список джерел та літератури

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ-Ірпінь : Перун, 2007. 1736 с.
2. Заводна Л. Сучасний погляд на молодіжний сленг. *Нова педагогічна думка*. 2014. № 1. С. 52-55.
3. Загнітко Анатолій. Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни. Донецьк : ДонНУ. Т. 3: П-С. 2012. 426 с.
4. Очеретний А. Б. Сучасний погляд на молодіжний сленг [Електронний ресурс]. *XLVI науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 22-24 березня 2017 р.* Електрон. текст. дані. 2017. Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2017/paper/view/2268>.
5. Нестерович В. Ф. Виборча кампанія: словник сленгових термінів та виразів. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 648 с.
6. Степаненко О., Заєць В., Степчук Ю. Сучасний молодіжний сленг української молоді. *Збірник наукових праць «Актуальні проблеми філології та перекладознавства»*, Випуск 24. 2022. С. 45-49.